

ПРОГРАМ

Астор Пјацола	<i>Fuga y Misterio</i>
Астор Пјацола	<i>Melodia en la</i>
Карлос Гардел	<i>Por una Cabeza</i>
Јован Богосављевић	Аргентинска фантазија
претпремијера у Нишу, премијера у Охриду	

ПАУЗА

Астор Пјацола	<i>Libertango</i>
Астор Пјацола	Четири годишња доба у Буенос Ајресу

♦ **Захвала уметницима: аплауз и овације.** По завршетку дела, сачекајте да се и последња нота распрши у простору пре него што почнете аплаудирати. По музичком бонтону, **аплауз између ставака концерта или симфоније сматра се ометањем** (уметника у концентрацији и слушалаца у праћењу радње) **и по правилу се не аплаудира, осим ако се не ради о првом извођењу дела коме присуствује аутор.** Ако вам се извођење нарочито свиђа, можете узвикивати похвале. Уобичајене су: женама **bravá!**, мушкарцима **bravó!** и скупно **bravi!**. Уз интензиван аплауз уметници могу извести **bis**, али то можете и тражити узвиком **bis!** (лат. двапут), а то још истакнути устајањем. Може се, наравно, изразити и негодовање узвиком **бу!**, али сумњам да ће икад извођење бити толико лоше, довољно је само не аплаудирати ако вам се извођење не свиђа.

Код садржи податке о аутору и адресу веб странице на којој се налази овај водич у електронском облику, као и друге занимљивости. Ако немате читач кодова, можете приступити отварањем адресе <http://bonc1.users.sbb.rs/> или потражити ту страницу као **"rat protiv slova a"**.

Владимир Бонч-Брујевић

ФАКУЛТЕТ УМЕТНОСТИ У НИШУ КАМЕРНИ ОРКЕСТАР *CONCERTANTE*

ДИРИГЕНТ: МИЛЕНА ИЊАЦ

СОЛИСТИ: ЈОВАН БОГОСАВЉЕВИЋ,
ВИОЛИНА
МАРИЈА РАЈКОВИЋ,
ВИОЛИНА

КОНЦЕРТНА ТУРНЕЈА "АРГЕНТИНСКА ФАНТАЗИЈА"

УТОРАК, 18. ЈУЛА 2023. У 20 САТИ
КОНЦЕРТНО-ИЗЛОЖБЕНИ ПРОСТОР
ФАКУЛТЕТА УМЕТНОСТИ У НИШУ

63. ОХРИДСКО ЛЕТО

НЕДЕЉА, 23. ЈУЛА 2023. У 21 САТ
ЦРКВА СВ. СОФИЈЕ У ОХРИДУ

44. СКОПСКО ЛЕТО

ПОНЕДЕЉАК, 24. ЈУЛА 2023. У 19:30
МУЗЕЈ МАКЕДОНСКЕ БОРБЕ У СКОПЉУ

Композитори и дела

[подвучени текст има додатно објашњење на 4. и 5. страници]

Астор Пјацола (Astor Pantaleón Piazzolla; Мар дел Плата, 11.03.1921. - Буенос Ајрес, 04.07.1992.) био је аргентински композитор танго и виртуоз на бандонеону (врста хармонике). Од 4. до 17. године живео је у Њујорку, где је почео свирати бандонеон. Са 17 година дошао је у Буенос Ајрес где је, уз свирање у оркестрима, пет година учио оркестрацију код Алберта Хинастере, а затим још пет година клавир код Раула Спивака (Raúl Spivak). Од 1954. године студирао је композицију код Нађе Буланже у Паризу. Ширум света наступао је као бандонеонист са својим многобројним ансамблима. Написао је око 750 композиција базираних на тангу. Увео је нови стил у аргентински танго, додајући елементе џеза и класичне музике.

• *Fuga y Misterio*

María de Buenos Aires (Марија из Буенос Ајреса) је Пјацолина надреалистична танго-оперета (*tango operita*) из 1968. године. Либрето је написао Орасио Ферер (Horacio Ferrer). Радња оперете дешава се у Буенос Ајресу, а описује смрт и ускрснуће младе проститутке Марије. Музика је базирана на Пјацолином стилу *nuevo tango*.

Fuga y Misterio је инструментална композиција из пете сцене оперете, кад Марија напушта предграђе и иде у центар Буенос Ајреса. У шпанском језику "fuga" значи бежање, те се наслов може превести као "**Бежање и мистерија**", али и као "Фуга и мистерија", према фугалној структури секције А у форми дводелне песме ове композиције (АВА).

Композиција, зависно од аранжмана, траје 4 до 6 минута.

• *Melodía en la*

Или *Melodía en La menor* (Мелодија у а-молу) је Пјацолина композиција за бандонеон и гудачки оркестар. Јавља се и под именом *Canto de Octubre* (Октобарска песма). Највероватније је настала око 1955. године у Паризу. Касније је прерађивана и за друге саставе оркестра.

Сетну, контемплативну композицију већим делом воде виолине, с повременим соло виолином и замахом оркестра.

Зависно од верзије, трајање композиције је око 4-6 минута.

• *Libertango*

Пјацола је наслов овог дела објаснио као спој речи *Libertad* (слобода) и *tango*, као симбол његове прекретнице од танга у нови танго (*tango nuevo*). Дело је снимљено 1974. године у Милану, за време Пјацолине европске турнеје. Од настанка је дело изразито популарно, о чему сведоче многи тонски записи и аранжмани.

Ритам танга с непрекидним стајатом провлачи се кроз читаву композицију. Солист (може бити било који инструмент или секција, зависно од аранжмана) уводи певљиву дегато главну тему, коју затим преузима оркестар и варира. На половини дела ритам танга на кратко излази у први план, док га опет не надјача главна тема.

Трајање композиције је 3-4 минута.

• Четири годишња доба у Буенос Ајресу

Прва асоцијација на "четири годишња доба" су Вивалдијева "Четири годишња доба" (*Le quattro stagioni*). Он је под тим називом између 1718. и 1720. године написао групу

(Република Северна Македонија), Свилен Симеонов (Бугарска), Весна Шоуц (Република Србија), Клаудио Скарботини (Италија), Милена Ињац (Република Србија), Игор Татаревић (Република Хрватска) и Ђурђица Дашић (Република Северна Македонија). Пијансисти с којима је наступала: Нада Кеџман, Јованка Аранђеловић, Србољуб Динић, Љубинка Костовић, Ђорђе Милојковић, Истра Печвари, Бојан Младеновић, Соња Радојковић, Стеван Спалевић, Тонка Лицул и др. Као солист је наступала у земљама некадашње Југославије и у Европи. Имала је и једногодишње искуство као оркестарски музичар на месту заменика концертмајстора Националног оркестра RT3 у Грчкој. Као камерни музичар, Марија наступа као члан Српског гудачког квартета (Београд). Марија Рајковић је једна је од оснивача "Интернационалног Колегијума Уметника Страд" са седиштем у Нишу. Педагошким радом се бави на Факултету уметности Универзитета у Нишу од његовог оснивања и ванредни је професор на главном предмету Виолина.

Камерни оркестар *Concertante*

Камерни оркестар *Concertante* је репрезентативни оркестар Факултета уметности у Нишу. Основан је одмах по оснивању Факултета, а први концерт одржао је 2004.године. Сачињавају га најбољи студенти Факултета. Од досадашње богате активности издвајају се десетине целовечерњих концерата у региону, као и гостовања на фестивалима у Грчкој и Италији. Оркестар је 2012. године био лауреат фестивала "Еурооркестар" у Москви. Наступао је на НИМУС-у 2012., 2014.и 2015. године. Свој први CD "Vivamus Musica" објавио 2018. године, а 2020. године добио је сребрну медаљу на *online* такмичењу оркестара у Бечу. Диригент оркестра је Милена Ињац, а асистент Иван Ђачић.

Састав оркестра

Прве виолине

Алекса Спасић
Милана Трујановић
Лазар Мутавџић
Марта Костић
Тадија Мутавџић

Друге виолине

Никола Глигоријевић
Милица Митровић
Тијана Филиповић
Сара Христов

Виоле

Весна Рилак Станимировић
Анђела Дугоњић

Виолончела

Ненад Илић
Петар Тодоровић
Андрија Куртић

Контрабаси

Стефан Екмеџић
Вито Илић (+тамбурица)

О извођачима

Милена Ињац, диригент

Милена Ињац је реномирана српска диригенткиња и професор универзитета. Њене музичке студије обухватају Универзитет у Београду – Факултет музичке уметности, *Universität für Musik und darstellende Kunst* у Бечу, а кулминирале су докторатом на Универзитету уметности у Београду на одсеку за дириговање. Сарађивала је са реномираним диригентима као што су Даринка Матић Маровић, Салвадор Мас Конде, Јорма Панула, Петер Етвеш и познати српски диригенти Младен Јагушт, Станко Шепић и Ангел Шурев. Милена Ињац је дугогодишњи гостујући диригент Нишког симфонијског оркестра. Била је именована за диригента Међународног симфонијског оркестра 29. Фестивала оркестара у Мурсији у Шпанији 2010. године и Међународног симфонијског оркестра на Фестивалу Еурооркестар у Русији, априла 2012. године. Заједно са својом концертном каријером изградила је успешну академску каријеру као редовни професор и декан Факултета уметности у Нишу. Диригент је Симфонијског и камерног оркестра *Concertante* на истом Факултету. Током своје каријере, маестра Ињац је освојила многе престижне награде: Прву награду на 3. међународном фестивалу *Свет музике* у Италији с камерним саставом Нишког симфонијског оркестра, 2000. године, *Златну значку* на 20. *Интернационалним хорским свечаностима* у Нишу, 2004. године, а била је и лауреат фестивала Еурооркестар у Москви 2012. године. Маестра Ињац је наступала с многим престижним оркестрима и оперским кућама у региону и на фестивалима у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, Енглеској, Мађарској, Бугарској, Италији, Шпанији, Ел Салвадору, Уругвају, Македонији, Италији, Турској, Грчкој, Аустрији, Чешкој, Шведској и Русији. Милена Ињац је члан жирија на међународним такмичењима соло-певача, хорова и оркестара, а успешно води мајсторске курсеве дириговања у Шпанији на *Academia Diesis*.

Јован Богосављевић, виолина

Биографија је у поглављу "Композитори и дела".

Марија Рајковић, виолина

Марија Рајковић је рођена у Нишу. С пет година почиње да учи виолину у Школи за музичке таленте у Ђуприји у класи проф. Драгољуба Јовановића. Основне студије је уписала са 16 година на ФМУ у Београду у класи проф. Јована Колунџије а магистрирала у класи проф. Дејана Михаиловића. Као солист са симфонијским оркестром је први пут наступила у једанаестој години. Добитник је Стипендије Титовог фонда, Стипендије за изузетне таленте Републике Србије, награде Мокрањац за концертну делатност за 1986., 1987. и 1988. годину. Познати диригенти с којима је солистички сарађивала: Сандро Заниновић (Република Хрватска), Ванчо Чавдарски

од четирију виолинских концерата. Сваки концерт назван је по једном годишњем добу: *Пролеће* (*La primavera*), *Лето* (*L'estate*), *Јесен* (*L'autunno*), *Зима* (*L'inverno*). Сваки од њих има по три ставка у структури брзи-спори-брзи. Након њега, многи композитори написали су дела која обрађују четири годишња доба. Међу њима је и Пјацола.

Пјацола је 1965. године написао сценску музику за представу *Melenita de Oro* (Златокоса) Алберта Муњоза (Alberto Rodríguez Muñoz). Једна од композиција из те представе била је танго **Verano Porteño** (Лето у Буенос Ајресу). Тек 4 године касније написао је још 3 композиције, **Invierno Porteño** (Зима, 1969.), **Primavera Porteña** (Пролеће, 1970.), **Otoño Porteño** (Јесен, 1970.) и тако заокружио циклус **Las Cuatro Estaciones Porteñas** (Глас кватро естасионес портењас), шп. Четири годишња доба у Буенос Ајресу). Пјацола са својим квинтетом (виолина, клавир, електрична гитара, бас и бандонеон) извео је комплетан циклус 19.05.1970. године у *Teatro Regina* у Буенос Ајресу. На премијери је редослед композиција био: *Зима*, *Лето*, *Јесен*, *Пролеће*, али се циклус најчешће изводи другачије, по редоследу настанка, или по реду годишњих доба, где први ставак може бити *Пролеће* (као код Вивалдија) или *Јесен* (одговарајуће годишње доба на јужној хемисфери).

По наруџби летонског виолиниста Гидона Кремера, руски композитор Леонид Десятников је Пјацолин циклус аранжирао за соло виолину и гудачки оркестар. Притом је из Вивалдијевих *Годишњих доба* у свој аранжман убацио 15 цитата различитих дужина. Данас се тај аранжман чешће изводи од оригиналног Пјацолиног.

Трајање композиције је око 25 минута.

Карлос Гардел (Carlos Gardel, ??? - Медељин, Колумбија, 24.06.1935.) био је аргентински певач (баритон), композитор и глумац. Не постоји јединствено мишљење о датуму и месту његовог рођења. По уругвајској хипотези, рођен је 11.12. између 1883. и 1887. године у Такварембу у Уругвају, а по француској хипотези рођен је 11.12.1890. године у Тулузу у Француској под именом Шарл Гарде (Charles Romuald Gardès). Исто тако се разликују и подаци о његовом детињству и школовању. Несумњиво је, пак, да је један од најзначајнијих представника танга. Као певач и композитор снимео је 770 композиција, од којих су 514 танго. Наступио је и у 11 филмова. Погинуо је у авионској несрећи у Колумбији, заједно са својим текстописцем Алфредом Ле Пером (Alfredo Le Pera). За заслуге, датум његовог рођења проглашен је Даном танга.

• **Por una Cabeza**

Por una Cabeza (За главу) је Гарделов танго из 1935. године. Овај класични аргентински танго написан је за тему филма "Танго бар" Џона Рајнхарта (John Reinhardt) из 1935. године, чији је сценарист Алфредо Ле Пера. Филм (као и ова песма) говори о власнику бара у Барселони (глуми га Гардел), лудо заљубљеном у једну жену и коњске трке, у којима се губи или побеђује "за главу". Као и у љубави. Главна тема композиције користи неколико тактова из друге половине Моцартовог Ронда за виолину и оркестар у Це-дуру KV 373.

Дело је једно од Гарделових најпопуларнијих танга. Јавља се у многобројним обрадама, као и у филмовима и телевизијским серијама.

Трајање композиције је око 3 минута.

Јован Богосављевић (Београд, 28.07.1980.) је водећи српски виолинист своје генерације. Завршио је школовање у класи чувеног виолиниста и педагога Игора Ојстраха на Краљевском конзерваторију у Бриселу у Белгији. Као солист је остварио преко хиљаду концерата широм света на бројним значајним музичким фестивалима. Поред богатог виолинског репертоара, као солист је извео већину престижних најзахтевнијих концерата за виолину и оркестар, а многобројни диригенти с којима је сарађивао су Младен Јагушт, Урош Лајовић, Доријан Вилсон, Андреј Андрејевић, Милена Ињац, Биљана Радовановић, Јован Шаиновић, Бојан Суђић, Берислав Скендеровић, Саша Николовић Ђумар, Анатолиј Новици, Барт Букарт, Станко Шепић, Весна Шоуц, Свилен Симеонов, Фан Тао, Игор Буденштајн, Бернард Стеинер, Марк Кадин, Игор Татаревић, Христо Павлов, Ђурђица Дашић и други... Један је од најистакнутијих познавалаца музике Аргентинског композитора Астора Пјацоле, што је резултирало уласком у финале највећег светског такмичења за музику Астора Пјацоле у категорији солиста (2021. година). Јован Богосављевић је редовни професор и продекан за уметничко-научни рад Факултета уметности Универзитета у Нишу и гост професор Музичке Академије Универзитета у Источном Сарајеву.

• Аргентинска фантазија

Богосављевић је дело написао специјално за 63. Охридско лето, где ће и имати светску премијеру. Настало је као плод инспирације аргентинском националном музиком и њиховим чувеним композитором Астором Пјацолом.

Фантазија је у облику троставачне **СВИТЕ** за две соло виолине и гудачки оркестар. Ставци су:

1. *Cajita musical* (Музичка кутија)
2. *Lluvia* (Киша)
3. *Double A* (Дупло А)

Трајање композиције је око 15 минута.

Можда нисте знали...

• **Алберто Хинастера** (Alberto Evaristo Ginastera; Буенос Ајрес, 11.04.1916. - Женева, 25.06.1983.) био је аргентински композитор из периода модернизма. Музику је студирао у Буенос Ајресу, а усавршавао се у САД-у. Његова музика базирана је на аргентинском фолклору. Писао је сценска дела, оркестарску, камерну и клавирску музику.

• **Нађа Буланже** (Nadia Boulanger; Париз, 16.09.1887. - Париз, 22.10. 1979.) била је француска педагогиња, композиторка и диригентка. Студирала је композицију и оргуље на Париском конзерваторију, а касније је ту и предавала. Приватно је давала часове многим савременим композиторима.

• **Антонио Вивалди** (Antonio Vivaldi; Венеција, 04.03.1678. - Беч, 28.07.1741.) био је композитор и виолинист из периода барока. За живота је објавио 12 збирки композиција које су добиле број опуса опп. 1-12. У 1970-им годинама је објављен потпунији попис **RV** (*Ryom-Verzeichnis*) у коме се налази више од 826 дела. Између

осталог, опус обухвата око 500 концерата, 46 опера, 23 симфоније, 38 кантата и духовну музику. Свакако најпознатије његово дело су четири виолинска концерта под заједничким насловом "Четири годишња доба" (*Le quattro stagioni*).

• **Гидон Кремер** (Gidons Krēmers / Гидон Маркусовић Кремер; Рига, 27.02.1947.), раније совјетски, данас латонско-немачки виолинист. Оснивач је камерног оркестра *Kremerata Baltica* који сачињавају солисти из балтичких земаља. Добитник је многих међународних награда и признања.

• **Леонид Десјатников** (Леонид Аркадьевич Десятников; Харков, 16.10.1955.), руски композитор. Првенствено познат по музици за филм, иако је написао 4 опере, 2 балета, камерну и вокалну музику, а обрадио је и 6 Пјацолених дела.

• **Танго** је плес настао у Јужној Америци у 19. веку. Најпознатија подврста је "аргентински танго". Плешу га парови у затвореном и отвореном положају. Обавезан је на такмичењима плесних парова и у уметничком клизању. Танго је 2009. године уврштен на попис Унескове културне баштине.

• **Међународни дан танга** је 1977. године установљен у Аргентини као Национални дан танга (*Día Nacional del Tango*) с циљем истицања важности танга, али се заправо слави у целом свету. Као датум одређен је **12. децембар**, по датуму рођења двојице великана танга, Карлоса Гардела (11.12.1890.) и Хулија де Кара (Julio de Caro; Буенос Ајрес, 11.12.1899. - Буенос Ајрес, 11.03.1980.).

• **Porteño** [портењо] (ж. р. **porteña**) је назив за становнике Буенос Ајреса. У шпанском језику појам *porteño* значи "особа из лучког града" и користи се у читавом шпанском говорном подручју (Шпанија, Колумбија, Мексико, ...)

• **Фуга** (преко италијанског, из латинског *fuga* - бег, трк) је сложена композиција у којој два или више гласова на различитим висинама техником имитације понављају одређену тему по начелима контрапункта. Фуга може бити самостална композиција, често с претходећим прелудијем. Фуга и фугална структура се такође користе и унутар других форми, као што су кантате, мисе, концерти, симфоније или увертире. Коначан сложен облик фуге дао је Ј. С. Бах, а уз њега је по вокалним фугама познат Г. Ф. Хендл.

• **Стакато** (ит. *staccato* - прекинуто, одрезано) је врста артикулације. Нота се скраћује (обично на половину) и свира одсечно, одељено, а остатак до пуне дужине ноте је тишина. У партитури се означава тачком изнад или испод главе ноте.

• **Легато** је ознака у партитури која упућује да ноте треба одсвирати повезано, односно да између нота нема тишине. Пише се као реч изнад или испод нотног система, или се црта лук испод групе нота.

• **Свита** (француски *suite* - низ) је инструментална композиција која је састављена од низа ставака (најмање три, обично 7-8, али и више), који нису чврсто везани као код сонате или концерта. Потиче из ренесансе, а процват је доживела у бароку, кад је била састављена најчешће од плесова, контрастно поређаних. Значајнији композитори су Рамо, Бах, Хендл и Телеман. У романтизму се свите пишу као самостална дела или уз сценску музику.

• **Црква свете Софије** у Охриду је место на коме је 04.08.1961. године одржан концерт којим је почео дугогодишњи фестивал Охридско лето. Црква потиче из 11. века и један је од најзначајнијих споменик македонске културе. Само у изузетним приликама служи као верски објект. Због изврсне акустике је најкоришћенији простор за одржавање музичких програма Охридског лета.